

Druhej lustšpíl pastýrskéj (asi 1475)
The Second Shepherds Play z Wakefieldského cyklu mystérií
Překlad Pavel Drábek (2004)

Postavy.

Coll, první pastýř

Gib, druhý pastýř

Daw, třetí pastýř

Mak, zloděj ovcí

Žena, Makova žena

Anděl

Marie, s malým Ježíškem

1. pastýř. Tak chladný povětrí, a já v šatech mizerných;
skoro jsem ochromlý z tý dlouhý dřímoty;
nohy se podlamují, prsty mám zpraskaný;
to mi moc nehoví, jsem celý zkroušený
a bez moci:
v bouřích, v deštnejch povodních
západních i východních,
ubohej, kdo nemá klid
ve dne ni v noci.

A chudý hospodář, co chodí slatinou,
tak ten je takřka bez střechy nad hlavou.
Jakej pak div, říkám, že žijem s chudinou,
když naše ouhory ladem jsou většinou –
a k neobdělání.
A nás všechny mrzačí,
zdaňují, žebračí
a vůbec votročí
tihleti páni.

Tak nás o klid okrádají – Máří at' jim klne!
tihle panští lokaji – díky nim pluh leží nečinně.
Prý tak se věci mít mají – my si myslíme, že ne.
A hospodáři strádají a jsou skoro na mizině.

Co živi
nás takto ušlapují
do bídy přivozují;
vůbec k podivu je,
když někdo se uživí.

Přijde tuhle panák, nese se jak páv
a že si musí půjčit potah, a taky i pluh,
a já musím bejt rád, a ochotně to dát.
Tak žijem v outrapách, zlosti a bolu
v noci i za dne.
Když si to žádá, musím dát,
i kdybych to měl sám trebovat:
lépe se oddělat,
než říci mu ne.

On smí mít rukávce nebo panskou broži,
 běda tomu, kdo se vzepře takovému muži!
 Jen ho kárat zkuste – ať už co chce zkouší!
 A věřit mu nelze ty jeho lži,
     slovíčko ani!
 Všecko vám zabere
 a chlubně se vysměje
 a to všechno pouze je,
     že páni ho chrání.

Vždycky mi prospěje, když jdu tak sám
 a nad tímto světem si naříkám.
 K ovečkám schoulím se a pozor si dám,
 na drn posadím se, nebo na kámen tam –
     a radši hned:
 mně totiž zdá se,
 že támhle v dálce
 nějakýho chlapce
     vidím přicházet.

2. pastýř. Krleš a Domine, co to má znamenat?
 Co se světem se to děje? To jsem se nenadál!
 Ukrutnej vichr věje a povětrí je jak kat,
 mrzne – to hrůza je! – až mží se mi zrak,
     to vám nelžu.
 V suchu i ve vodě,
 ve sněhu, ve slotě,
 když noha přimrzne k botě,
     není mně do skoku.

Pokud ale vím, jak tak světem jdu,
 my ženáci nebozí máme krušnou lopotu;
 furt a furt nás sužují – a neříkám novotu.
 Ta naše kvočna domácí, hned na tu stranu, hned na tu
     pořád kdáká!
 Jak jen začne krákorat,
 mručet a hned zas kvokat,
 kohoutek, ten může naříkat –
     je lapen, a nemůže skákat!

Lidi, co jsou ženatí, ti nejsou svoji páni.
 Když se jim žena rozkatí, znaj jen naříkání.
 Bůh ví, žena je vyplatí, bez pardonu, bez ptaní;
 v domě ani v loži neplatí na ni jejich remcání.
     Tentokrát
 už ponaučení znám
 a zjistil jsem to sám:
 běda mu, kdo nežije sám –
     holt musí poslouchat.

Jak velký je můj podivení – a viděl jsem to už dřív –

srdce mi nad tím kamení, co jsem sám spatřil –
 co osud změnil, to už tak patří –
 někteří mají dvě ženy a jiní třeba i tři
 po boku.

Někdo se trápí, a jednu sotva má!
 Ale co vím já,
 běda mu, kdo jimi oplývá:
 tomu nebude do skoku!

Vy mladí, co hledáte ženy – pro všechno na světě! –
 nežeňte se do ženění a rozum do hrsti vemte:
 k ničemu není, když zpětně litujete!
 Mnoho a mnoho utrpení od manželství dostanete
 a bití
 a hádky a reptání,
 denně a bez ustání,
 až budeš k uzoufání
 až do konce žití!

A jakože Písmo znám, jednu takovou sveřepici
 za družku mám: prudkou jak dračici,
 hrubou jak trám, vlídnou jak prasnici!
 Kdyby šla někdy na flám a mázla se, dokáže říci
 i otčenáš.

Jak verlyba velká je
 a jak žok žluči plná je:
 při Bohu, co vyhnal nás z ráje,
 hnal bych se od ní, než bych byl neženáč!

1. pastýř. Gibe, přes plot se podívej! Stojíš jak nahluchlej!

2. pastýř. Ha, rarah tě sper, táhneš se jak ponocnej!
 A co Daw, ten je kde?

1. pastýř. Támhle je, v pastoušce.
 Slyšel jsem, jak vytrubuje. Za chvíličku tu je.
 Je támhle.
 Nehýbej se.

2. pastýř. Cože?

1. pastýř. Myslím už jde, že?

2. pastýř. Něco nám určitě nalže,
 když si to necháme.

3. pastýř. Krucifix stůj při mně, a svatý Mikuláš!

Toho je zapotřebí mně v ten strašný čas!
 Kdo svůj ouděl přijme a svět nechá se pást?
 Svět velmi vrtkavý je a vratký jak sráz
 a jistý není.
 Odkdy svět takový je?
 Člověk se divit nepřestane:
 jednou je dobře, jednou zle,
 a všechno se mění.

Od Noemovy potopy světa nebývaly tyhle deště!

vichry a lítá slota a bouřky a smršťe:
 Jedni zírali a jiné psota děsila, já tvrdím jistě.
 Bůh at' mír zjedná! dodám já ještě.

No řekněte:
 tyhle záplavy řádějí
 ve městech i na poli
 a všechno odnášejí –
 div divoucí na světě!

My, co za nocí chodíme a hlídáme stádce,
 podivný věci spatříme, když ostatní spějí sladce.
 Ha, zničeho mrazí mě: vidím jakýsi divný chodce.
 Vy dva jste proti mně. Takže vobráťím ovce

a jinam jdu.
 Nadarmo cokoli!
 Když už jsem tu na poli,
 lituju – brzo mě zabolí
 palce – až si je ukopnu.

A hele, Bůh vás ochraňuj, můj drahej pane!
 Dal bych si něco ku snědku a k pití také.

1. **pastýř.** Vem tě d'as, ty holomku, ty jsi pachole líné!
2. **pastýř.** Co, ten kluk chce dělat rutyku? Na jídlo počkej, cháme,
 my jsme jedli.
 Hroch tě udeř do hlavy!
 Ten lotr je pozdě tady,
 a ještě se tak staví,
 že by jedl – mít aspoň knedli.

3. **pastýř.** Služebníci jako já se pachtí a dřou,
 a maj sotva na chleba! Tyhle věci mě štvou!
 Nás zmáhá déšť a únava, a páni schrupujou,
 a člověk se málem nedočká, když chce stravu svou.
 Ale páni,
 když se jim to hodí,
 tak tomu, co blátem pro ně chodí,
 na platě škodí
 a vyplácejí se zpožděním.

To vám ale, pane, odpřisáhnu: za jídlo, co dáte,
 odteď udělám práce, kolik jídla nachystáte.
 Dělat budu pomále a zbytek dbáti hrátek –
 co živ jsem nešel na pole přecpaný – ani jedenkrát!

Tak se platí!
 Proč se mám katovati?
 S holí na cestu vydati
 tak leda. Víím, snadno tratí
 kdo nic nezaplátí.

1. **pastýř.** Tebe si vzít sebou, kdo na námluvy jede,
 nepořídí ničeho, když by tam měl tebe.

2. pastýř. Bud' už zticha, ničemo, přestaň žvachtat hnedle,
sic zatřesu s tebou, až se ti zle povede
za ty tvý manyry.

Kde jsou, hrote, ovčičky, v tu chvíli?

3. pastýř. Pane, za úsvitu byly
vode mě necháný v obilí,
když zrovna chvály zvonili.

Dobrou mají pastvu, nezaběhnou se vám ovce.

1. pastýř. Pravda mluviš. Jezu, jak jsou dlouhý ty noce!
Než však pujdem, věru, co tak zazpívat si?

2. pastýř. Mluviš z duše srdci mému! Zazpívat si z radosti!

3. pastýř. Tak bez meškání!

1. pastýř. Já alt zpívat budu.

2. pastýř. Já zatenoruju.

3. pastýř. Druhej hlas já odbudu.
Tak do toho, pějte, páni.

[Zpívají.]

Tunc intrat Mak in clamide super toga vestitus

[Vstup **Mak** v plášti přes šaty.]

Mak. Ó Bože sedmijmennej, cos utvořil měsíc, hvězdy,
jsem z toho lautr němej, že mně neukážeš svý cesty.
Jsem celej utrápenej, že se mně má zle vésti.
Ráčiž mě vzíti do nebe, kde maj děti co jísti
neskončeně.

1. pastýř. Kdo to tu chří tak bídně?

Mak. Dej Bůh ať znáte, jak je mně!

Tady je člověk, co jde po slatině
a to dočista utrápeně.

2. pastýř. Kdes tak dlouho, Maku, byl? Jaká je novina nová?

3. pastýř. Aha, je zpět? Tak bych radil, dejte si pozor oba!

[Sebere mu plášť.]

Mak. Co to? Já jsem, abych pravil, zeman dvora králova!
A sám a osobně jsem byl poslaný z mandátu pánova –
věc taková!

Proč se pryč berte

a plac udělejte

a rešpekt ke mně mějte.

Tak, šnofouni, kdo jsem já?

1. pastýř. Proč se takto chováš? Maku, přestaň katovati.

2. pastýř. Maku, svatýho ze sebe děláš? Tak se nám to musí zdáti.

3. pastýř. Umí pak figle, satanáš – ať ho hroch umlátí!

Mak. Já na vás svolám panskou stráž a ta vám řádně namlátí –
stačí jedno slovo,
a všechno povím panstvu.

1. pastýř. Maku, to myslíš opravdu?

Přestaň už mluvit po cizácku,

sice ti do huby vrazím lejno!

2. pastýř. Maku, čerti s tebou jebou! Že ti jednu vrazím!

3. pastýř. Maku, ty se neznáš se mnou? Já ti hlavu srazím!

Mak. Bůh vám chraň! I soubou! Vás tři já znám, tak sázím!

Vy jste známi, samo sebou.

1. pastýř. Paměť se ti vrací!

2. pastýř. Dej si pozor, lotře.

Tu se tady hrdíš,
a lidi zatím drží,
že tě prsty svrbí
a že kradeš ovce!

Mak. Jsem jak ryzí zlato, to vám každěj poví.

Ted' ale cejtím slabost, až z ní celej hořím.

Od břicha je mi těžko, něco mi nehoví.

3. pastýř. Figle a horký bydllo patří ke každému čertovi.

Mak. Komu by

nebylo zle? Sic
za tendle měsíc
a možná i víc
jsem nevzal do huby.

1. pastýř. Jak se má tvá stará? Říkám, jakpak se jí vede?

Mak. Zahálí, u šlaka! a válí doma u ohně!

A děcek plnej barák! A kořalka jí jede:

a práce málokerá se jí tak dobře vede!

Ale
žrát, to umí rychle.
A než rok s rokem sejde,
porodí další dítě
a někdy i dvě.

I kdybych měl mnohem více štěstí i jmění,

vyjedli by mě honem z domu i stavení!

Navíc je, s pánembohem, ošklivá k pohledání:

neviděl nikdo co svět světem, aniž kde horší není

nad tu moji!

Ted' uvidíte, co udělám:

Všecko, co jen mám,

zítra do truhly dám

na mši, ať usne v pokoji.

2. pastýř. Nikdo z celého kraje nemůže jak ty zle spat.

Já bych spal dobře, třebaš maje i horší než mám plat.

3. pastýř. Já jsem holý a zima je a u ohně chci se ohřát.

A samým šlapáním do bláta je mi slabo, nemůžu stát.

Hlídej ty.

2. pastýř. Kdež, já si lehnu sem

a musím spát honem.

3. pastýř. A já? Nic horší nejsem,

než jste vy.

Pojď sem, Maku, ulehneš mezi nás doprostřed.

Mak. To bych vám šanoval, to mi věř, až si budete vyprávět –
nepochybně.

Od hlavy až po patu

Manus tuas commendo

Pontio Pilato.

Krucifix stůj vždy při mě.

tunc surgit pastoribus dormientibus et dicit

[*Zatímco ostatní spí, vstane a mluví.*]

Tak a teď nastala chvíle pro toho strádá,
a je třeba rychle prohlédnout si stáda
a dát se na věc hbitě a s ničím si nezadat.

Kdyby našli si mě, to by byla zrada

a jisté bití.

Pročež bez meškání:

kdo má malé mání

a chce mí požehnání,

musí míti rozum v hrsti.

Kruh kolem vás otočím, jak je kruh měsíce,
abyste než skončím a než zajde polednice,
spali s tvrdým kamením, než mý figle skončí se.

Ještě k tomu promluvím nějaký mumlanice:

„Směle

vzhůru pozvedám pravice.

Skližte se, oči! Zrak ať zkalí se!“

Teď musím vynasnažit se,

má-li se vše dařit skvěle.

Hle, jak špalky spějí! To každé jistě slyší.

Nikdá jsem pastoušek nebyl, teď se to však naučím.

I když se jehňátka chvějí, jedno si tuhle vypučím.

Cože? Ovce sem krácejí? Tak to mě těší

v žalu mém.

Tučná ovce – to vám pravím!

Ta houně, to vám povím!

Kdy ji splatím, nevím,

ale vypučím si ji zajisté.

Hej, ženo, Gill, jsi-li doma? Přines světlo, hospodyně!

Žena. Kdo to tady ten hluk dělá v této noční hodině?

Já tady předu zrovna a co vyruší mě

vejnos pro mě pramálo má – hroch ať uhodí je!

Je to zoufání

pro každou hospodyně:

při práci ruší ji

hotovýho vidět není,

pro tohle lelkování.

Mak. Ženo, dvěře otevři! Nevidíš, co tu mám?

Žena. Můžeš zvednout petlici! Kochaný, jen pojď dál.

Mak. Nedělej si starosti, že jsem se omeškal.

Žena. Za tohle tě pověsí! Čert aby tě spral!

Mak. Ale jdi!

Vím, za co platím:
když je zle, schrastím
více než ti co pachtí
po celý dny.

Na tom už nic nezměníš, Gill, bylo mi to dáno.

Žena. Ostuda! Že se nestydíš! Viset zrovna za to!

Mak. Vždycky jsem vyváz. Poslyš, Gill, mám pro strach uděláno!

Žena. Dobře ale víš, tak dlouho nosíš vodu ve džbánu,
až jednou se
ucho utrhne.

Mak. To rčení znám dost dobře,
tak nemaluj čerta na zed'
Teď radši pojď a pomoz mně.

Ať už ji mám staženou! Jak já bych jed!

Neměl jsem už velmi dlouho skopový na oběd.

Žena. A do když předtím přijdou, a uslyší ji bečet?

Mak. No, tak pak mě chytanou. Radši nemyslet!

A teď jdi
a zavři dveře.

Žena. Dobře, Maku.

Co když ale přijdou ze zadu?

Mak. Pak se mně, u všech čertů,
Za tohle všechno přitíží.

Žena. Teď mě něco napadlo, když ty nevíš co s tím.

Než zas všichni odejdou, tuhle ji do skryše strčím
do kolíbký. Jdi stranou, a počkej, než to skončí:
a já budu ležet, jako bych slehla – s velkým skučením.

Mak. Přichystej se.

A já řeknu, žes povila
a děťátko porodila.

Žena. Já jsem se jistě narodila
ve šťastnej den!

To je dobrá léčka! Dobrý figly a důmysly!

Nakonec to je zas ženská, co to všechno vymyslí!

Kdo ví kdo se dívá – vrať se k nim zpět raději.

Mak. To by byla krutá zima, nebýt tam, až se probudí!

Půjdu spat.
Kumpánie ještě spí
a já se kradě přichoulím,
jakože nic nevím,
kdo jim ovci ukrad.

1. pastýř. *Resurrex a mortuus!* hrote, držte mě!

Judas carnas dominus! nohy neudrží mě:

mám nohy ztuhlý, Jézus! a z hladu mně divně je.
Zdalo se mi ve spánku, že jsme blízko Anglie.

2. pastýř. A, namoutě!

Bože, jak já se vyspal!
Jsem svěží jako ryba
a cítím se náhle zlehka
jak listí na stromě.

3. pastýř. Požehnání opravdu! Celej třesu se,
až mám srdce v krku, Bůh ví proč to je.
Kdo tu dělá tu rutyku? Děsí mě to úplně
a půjdu radši domů. Holla, bratři, vzbud'te se!

Čtyři jsem byli!
Maka jste neviděli?

1. pastýř. Dřív než ty jsme vstali.

2. pastýř. Pána Boha chválím:
ještě nemoh odejít v tu chvíli.

3. pastýř. Ve snu se mi zdálo, že má vlčí kůži.

1. pastýř. Takovejch není málo – a někteří ji maj uvnitř.

3. pastýř. Spali jsme tak dlouho, zdálo se mi, že lstí
nám sebral ovci tučnou a to v úplný tichosti.

2. pastýř. Ale jdi!

Něco se ti zdálo
a pomátl ses z toho.

1. pastýř. Je-li to vůle jeho,
Bůh všechno napraví.

2. pastýř. Maku, holla, vstávej! Jak ty dlouho spíš!

Mak. Všecky vás provázej Kristus a jeho kříž!

Co je? Jakube svatej, nohy mně neslouží!
Je to mý tělo? Jsem ten stejnej? Přeležel jsem si šíj!

[*Hnětou mu krk.*]

Stačí!
Veliké díky.
Celou noc, svatej Štefí,
trápily mě sny,
že jsem málem vypustil duši!

O Gill zdálo se mi, že nařiká a porodila
za prvního kuropění s bolestí chlapečka.
Tak mám stádo zase větší a starost další přibyla.
A od té chvíle lehko mi není, jak velká je nás síla.

Ó, má hlava!
Dům plnej žaludků,
ať jdou všechny k čertu!
Kdo má moc dětí, běda mu,
když má i málo chleba!

Promiňte mně, musím domů, za Gill, o níž se mi zdálo.
Podívej se mně do rukávu, jestli mi tam nic nezůstalo.
Nerad bych vám dělal hlavu, kdyby něco scházelo.

3. pastýř. Jen jdi, nebylo by ti to k prospěchu! – Měli bysme teď ráno
znovu
přepočítat ovce.

1. pastýř. Dobrá, půjdu napřed.
Sejdeme se.

2. pastýř. Kde to bude?

3. pastýř. U zkroucenýho hlohu.

Mak. Ženo, dvěře otevři! Kde kdo? Jak dlouho mě čekat nechá?

Žena. Kdo to tady láteří! A chodí, když měsíc ubejvá?

Mak. Holla, co se děje, Gill! To já, Mak, manžel, to jsem já!

Žena. Teď uvidí, kdo nevěří, jak se ďábel nachytá!

Ty lišáku!
Á, už je tady s povykem,
jak by ho drželi pod krkem,
a já nemám klid nad člunkem
ani za máku!

Mak. Slyšíte, jak nadává, jak si lichotit snaží!

A přitom si jen pohrává a za pecí si leží.

Žena. Cože? Kdo tu chodí, vstává? A kdo přichází, odchází!

A kdo vaří, chleba zadělává? A z čeho mně hlas přechází?

Ostatně
vypadá to žalostně,
v horku i v zimě
a bídne je v domě,
kde schází hospodyně.

Jaký to vzalo konce, Maku, s těmi ovčáky?

Mak. Když jsem od nich bral se, uslyšel jsem ty panáky,
že budou čítat ovce, jestli mají všecky.

Jim páni zle odplatí se, až budou chybět nějaký!

Hrome!
Ať už ta hra se
skončí jak chce,
mně si najdou jistě
a zostra se pustí do mě!

Musíš ale dělat, jaks slíbila.

Žena. Spolehni se.

Budu ho pěkně kolíbat tady v postýlce.

I kdyby to i větší lest byla, ovládla bych se.

Radši bych už ležela. Přikryj mě.

Mak. Zajistě.

Žena. Támhle jdou

Coll a jeho druzi
a hned se do nás pustí.

Mak. Můžu křičet „Pomoc! vrazi!“

jestli ovečku najdou.

Žena. Dej pozor, brzo přijdou – a budou tu co chvíli.

Běž, nachystej všechno a zpívej z plné síly.

Zpívej kolíbačku pěknou, já musím s velkou pílí
zařikat se marjápannou, a mocně zakvílím
ze samý bolesti.

Zpívej Hajej, sponkej již,
hned jak je jen uslyšíš,
a jestli na mně chybu spatříš,
už nikdy nevěř mý lesti.

3. pastýř. Colle, dobrýtro, bratři! Cože vás už přešlo spaní?

1. pastýř. Běda, že jsem kdy světlo spatřil! Jaký šturmování!
Tučnej beran se nám ztratil.

3. pastýř. Tomu Bůh at' chrání!

2. pastýř. Kdo by nám tak práci mařil? Tot' hanebný konání!

1. pastýř. Nějakej halama!
Prohledal jsem se psy
celý horburský houští
a s patnácti jehňaty ovci
jsem našel, jak je sama.

3. pastýř. Řeknu vám, páni, něco, při svatým Tomáši,
prsty v tom má najisto Mak nebo Gill.

1. pastýř. Kuš, ty troupe, dej pokoj! Viděl jsem ho odtud jít.
Mělo by ti bejt stydno za ty velký křivdy,
cos napovídal.

2. pastýř. Jestli něco vím,
at' se v ráz ztratím,
řek bych, že to byl
a že to udělal.

3. pastýř. Pojd'me za ním v tu hodinu a bistře, radím.
A přísahám, jíst nebudu, než se pravdu dovím.

1. pastýř. Ani já se nenapiju, dokud ho nevidím.

2. pastýř. Ba ani já nespočinu, dokud ho nepozdravím.
Bratru, jistě,
jedno vám povím,
dokud ho nespatřím,
svý kosti nesložím
dvakrát na stejným místě.

3. pastýř. Slyšíš je, jak trylkují? Náš pán si prozpěvuje.

1. pastýř. Neslyšel jsem, co žiji, krákorat tak nelíbě.
Zavolej na něho.

2. pastýř. Hej hý, Maku, otevři nám rychle!

Mak. Kdo to tady mluví, jak by bylo poledne,
a tak hlasitě?

Kdo je to, jářku?

3. pastýř. Kéž by byl den, bratru.

Mak. Páni, mluvte potichu,
jak jen můžete,

u lože stonající ženy, který se přitížilo.

Raděj bych živej nebyl, než aby ji což soužilo.

Žena. Jinam hnedle jděte mi, aby se mi líp dýchalo!
Každej váš krok je mi, jak by mi v nose hřímalo!
Zmizte, povídám!

1. pastýř. Pověz, Maku, prosím tě,
jakkak se ti vede?

Mak. Vy dnes nejste na pastvě?
A jak se vede vám?

Jste uchození v blátu a celí zkalení jste.
Rozdělám oheň v krbu, jestli si u nás sednete.
Třeboval bych chůvu. Zdaliž pamatujete?
Tak ten sen měl pravdu a vyplnilo se,
o čem se mi snilo.
Mám děcek, všichni ví,
víc než mně potřebí:
halt si sní, co kdo navaří –
to odedávna platilo.

Doufám, že jste po jídle. Úplně z vás lije!

2. pastýř. Nepřidaj nám k náladě žádný vikuťalie.

Mak. Což, páni, něco neštymuje?

3. pastýř. Neštymují nám ovce:
někdo je ukrad na pastvě a je to velká patálie.

Mak. Napíte se, páni!
Kdybych tam byl,
draze by to splatil!

1. pastýř. Říká se, žes tam byl,
a to nám nedá spaní.

2. pastýř. Maku, někteří lidé myslí, že jsi to byl ty.

3. pastýř. Buď ty, buď tvá paní – tak pravíme my.

Mak. Jestli máte podezření, na mě nebo Gill,
prohlídejte stavení, aby každej spatřil,
kdo ji sebral.
Že bych což vzal, propána,
ať ovci, ať berana!
Dyť Gill, moje žena,
tady leží, jenž právě slehla.

Jakože pravdu mluvím a modlím se k Pánu Bohu,
tohle je dnes vůbec první sousto, co do úst беру.

1. pastýř. Maku, dobře ti radím, měj se na pozor.
Uměl krást už jako malý, než pobral na rozumu.

Žena. Ó je po mně!
Zloději, z domu táhněte!
Určitě nás okrást chcete!

Mak. Ta naříká! Neslyšíte?
Že vám srdce neustrne!

Žena. Pryč, lupiči, od mýho děcka! K němu mi nechod'te!

Mak. Kdybyste věděli, jak si stejská, rozbolí vás srdce!
Škodíte jí, povídám vám, že sem vůbec jdete,
kde zrovna porodila ženská. Darmo se mi mluvit nechce.

Žena. Ó břicho mě bolí!
Prosím znejmilejšího Boha,
esli jsem vás koho ošidila,
ať sním toho kluka,
co tuhle v kolíbce leží.

Mak. Buď zticha, ženo, pro Krista, a nekřič tak!
Pomátneš se dočista a to mě trápí, nevíš jak!

2. pastýř. Řek bych, ovce je zabitá. Co našli jste vy dva?

3. pastýř. Hledáme darmo, to věc jistá; měl bysme se pakovat.
Všude jen hadry
a nikde masa žádnýho,
ať tvrdýho, ať měkkýho,
ať slanýho, ať čerstvýho,
jen dvě mísy prázdný.

Neviděl jsem dobytek, buď v statku, buď na divoko,
aby, jakože jsem člověk, páchl jako tohleto!

Žena. To ne, dej mi Pánbu nebe, a ať mi nosí radost děcko.

1. pastýř. Halt jsme šlápli vedle a popletli jsme všecko.

2. pastýř. To teda jo.
Maria ho chraň –
je to dítko syn?

Mak. Nejurozenější pán
moh by mít za syna jeho!

Jak se vzbudí, kope, radost pohledět.

3. pastýř. A brzo chodit bude a uvidí celej svět.
A kdo byli kmotrové, že to šlo tak hned?

Mak. Velmi hodní pánové –

2. pastýř. Tomu máme naletět?

Mak. Pánbu jim oplat' –
Perkin a Gibbon Waller
a vzácnej John Horne – ale
ten je tak vytáhlej,
že se musel mocně naběhat!

2. pastýř. Maku, tak se udobřeme, všickni jsme přec lidi.

Mak. My? To teprv uvidíme, ještě jste se neomluvili.
Sbohem, pán, chceme, abyste už šli.

3. pastýř. Laskavý slova slyšíme, ale lásky v nich chybí –
to známe.

1. pastýř. Dali jste něco děťátku?

2. pastýř. I soubou, ani troníku!

3. pastýř. Vráťím se rychle pozpátku.
Počkejte tu na mě.

Maku, neber si to ve zlým, že jdu za tvým malým.

Mak. To jsou věci neveselý – máš myšlenky nekalý.

3. pastýř. Dobře to s ním myslím, s pacholátkem sladkým.

Maku, jestli smím, dovol mi dát šesták celý
robátku tomu.

Mak. Nesmíš, jdi pryč, spinká.

3. pastýř. Řek bych, že se dívá.

Mak. Když nespí, naříká.

Prosím tě, jdi už z domu!

3. pastýř. Dovol, políbím ho jen, zvední pokrývku, no tak.

Co to hrome je? Má to dlouhej čumák!

1. pastýř. Vypadá zpotvořeně! To není jen tak.

2. pastýř. Halt ze špatnýho kořene vyroste zas jen levota.

A hele!

Je jak náš beran.

3. pastýř. Ukaž, Gibe, popatřím sám.

1. pastýř. Náuru nezapřeš, to znám,

a podvedeš hnedle, když to jinak nejde.

2. pastýř. To byly divný figle a pěkná lest.

To byly proradný pikle.

3. pastýř. To byly, na mou čest.

Ať se smaží, důra tahle, ať svázaná jest:

falešná štěkule náhle bude stejně viset.

A ty budeš taky.

Vidíte, jak mu svázali

nohy dohromady?

Co živ neviděl jsem všady

v kolíbce děcko rohatý!

Mak. Povídám, klid! No tak, nechte láteření!

Já jsem ho počal a z této ženy je narozený!

1. pastýř. Jak ho budeš, hrome, volat? Mak? Hle, Gibe, Makův dědic!

2. pastýř. Tak dost, přestaňte zhola. Pánbu dej mu utrpení,

říkám já.

Žena. Je to dítko hezký,

co kdy chovaly ženský,

houpy hou a houpy –

člověk by se smál.

3. pastýř. Poznám ho podle cejchu – to je důkaz jasnej!

Mak. Páni, to vám řeknu – má jistě nos zlomenej;

načež mi falář řekl, veru, že je uhranutej.

1. pastýř. Samá faleš. Inu, odplata bude, jen počkej.

Seberte zbraně.

Žena. Odnesla ho zlá víla –

sama jsem to viděla –

jak dvanáctá odbila,

tak byl proměněnej.

2. pastýř. Jste vrány jak každá jiná a patříte k sobě.

3. pastýř. Když je drží zlodějina, ať jsou oba v hrobě!

Mak. Jestli ještě zlo vykonám, hlavu setněte mně.

Vám se, páni, poddám.

1. pastýř. Udělejte podle mě:

Za tento přečin
nebudem vyhánět, ani se tahat,
ani se bít, ani spílat,
ale uděláme rychlejš řád
a dáme mu hobla radši.

Bóže, všechno mě bolí, že snad z toho puknu.

Ani už nemůžu chodit – pročež vodpočinu.

2. pastýř. Jak po stolivrový ovci mám zmoženou ruku.

Spal bych, ať kdekoli, a usnul bych v mžiku.

3. pastýř. Tak se někam
na trávu hled' složit.

1. pastýř. Na ty zloděje musím myslit.

3. pastýř. Na co se tím trápit?

Udělej, jak ti říkám.

Angelus cantat gloria in excelsis postea dicat

[Anjel zpívá gloria in excelsis a pak řekne]

Anjel. Pastýřové milí, vstaňte, právě se narodil

ten, jenž d'áblu vyrve, co Adam ztratil;

jenž zloboha vyžene, dnes se narodil;

by se člověk toho dne s Bohem udobřil,

nám slibuje.

V Betlémě spatříte,

an leží, svobodný dítě,

v ubohý, sprostný kolibce

a mezi dvěma hovádky je.

1. pastýř. Jaký to podivný hlasy, jenž jsem jakživ slyšel!

Jaký velký divy, až z úžasu bych nevyšel!

2. pastýř. O božím synu hlásil nám z nebeský výše.

Stály přitom lesy jako v jednom světle,

zdálo se mi.

3. pastýř. Mluvil o dítku malým

v Betlémě, tak pravím.

1. pastýř. To tamta hvězda značí.

Půjdeme tam za ním.

2. pastýř. Jaký to byly zpěvy? Slyšeli jste, jak zapěl –

tři krátký k jedný dlouhý?

3. pastýř. Jářku, ten to uměl.

Jedinej tón zlej nebyl, leč tak jak správně měl.

1. pastýř. A zpíval jedně pro ny a překrásně zněl,

na mou dušu.

2. pastýř. Zato vy, jak krákáte

a na měsíc halekáte!

3. pastýř. Mlč! Drž jazyk, kolohnáte!

1. pastýř. Tak poslouchej a kušuj!

2. pastýř. Do Betléma kázal nám, abychom se vydali.

A velkou starost mám, než abychom meškali.

3. pastýř. Netruchli, povídám; zapějme písňě veselý,
bychme věčnou radost návdavkem dostali.

1. pastýř. Bez cirát

pospěšme tedy

k dítku a té paní,

ač zkalení a znavení,

nesmíme to zmeškat.

2. pastýř. Jak nám praví proroctví – a nechte už hluku! –

o Davidu a Izajáši a nevím co dál k tomu;

jak prorokují mudrci, duch na jednu pannu

sestoupí a jí se narodí ten, jenž splatí naši vinu

a zbaví

naše pokolení

všeho utrpení,

tak Izajáš praví:

Ecce virgo concipiet dítko nahý.

3. pastýř. Pročež se veselme, že v tyto dny
neviňátko spatříme, jenž je pán všemocný.

Bože, jak byl bych hned šťastnej navěky,

kdybych mohl snížit se a něco popřáti

tomu děťátku.

Anjel ale praví,

že v jesličkách leží

chudě přioděný

v nízkým i rozeným statku.

1. pastýř. Mudrcové bývalí a proroci od dávného,

všickni vidět chtěli toho zrozeného.

Leč všickni pomřeli bez pána uzřeného.

A my spatříme, přáteli, než bude ráno, jeho,

to znamení.

Až ho uvidím,

potom uvěřím,

že jest pravdivým,

co proroci hlásali:

Takovým chudým jako my, že se ukáže,

nás najde a nám ohlásí skrze svého vyslance.

2. pastýř. Tak pojd'me, pospěšme si; to místo blízko je.

3. pastýř. Jsem hotov, uchystaný a spolu tedy pojd'me

za tím světlem.

Bože, jest-li tvá vůle,

ač my sprostní jsme,

ukaz nám, jak to dítě

potěšiti můžem.

1. pastýř. Bud' pozdraven, rozmilý, bud' zdrávo, spanilé dítě!

Bud' zdrav, stvořiteli, zrozený z panny čistě!

Ty, ďábla vyhostiteli, jenž vyhnals plémě proklaté,
ty, falešníka zbaviteli; ďábel poražen jest jistě !

Hle, jak se směje,
jaké má, dítko, plesání!
Tak radostné shledání!
Vyplním své slibu dání –
tumáš v hrsti třešně.

2. pastýř. Bud' zdrav, spasiteli ve světě, jenž pro nás obět' učinil!

Bud' zdrav, líbezný květe, jenž všechno jsi stvořil!
Bud' zdravo, krásný dítě, kterýs z ničeho vše zrobil!
Bud' zdrav, klečím a klaním se. Ptáčka jsem přinossil
pro to svý dítě.
Bud' zdrav, maličký,
ty pane víry naší.
Kéž z tvého poháru smím pít,
líbezná denice!

3. pastýř. Bud' zdrav, můj líbezný, jenž plnýs božství!

Stůj při mně, prosím, až budu v nouzi.
Bud' zdrav, můj přesladký! Srdce mi krvácí,
když tě tady spatřím ve sprostným odění
a bez jednoho penny.
Bud' zdrav! Ručičku natáhni,
míček ti přináším,
aby sis mohl s ním
zapinkat tenis.

Maria. Otec na nebi, Pán Bůh všemocný,
svět stvořil v sedmi; zde jeho syn jediný.
Nazval mě jménem mým a na mě sestoupil,
požehnal mě početím, jak sám stanovil.

A teď narodil se.
Ať vás chrání před zlým –
já se za vás přimluvím.
Chod'te světem celým
a na tu chvíli vzpomínejte.

1. pastýř. Bud' sbohem, paní, spanilá velice
s dítětem v náručí.

2. pastýř. Je v zimě veliké.
Bože, dej nám štěstí. Teď od vás půjdeme.

3. pastýř. Namouvěru, zdá se mi, že novina známá je
už kumpánii celé.

1. pastýř. Došli jsme velké milosti!

2. pastýř. Pojďme již, jsme spasení!

3. pastýř. Pročež zazpíváme si
a začnem pěkně vesele!